Lietas arhīva Nr. A42-01432-21/34
ECLI:LV:ADRJJTN:2021:0921.A420143221.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Jelgavā 2021. gada 21. septembrī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Apšeniece

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu /pers. A/ pieteikumā par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka 2021. gada 17. februāra lēmuma Nr. 1/872 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – birojs) priekšnieka 2021. gada 17. februāra lēmumu Nr. 1/872 (turpmāk – Lēmums) pieteicējai /pers. A/ uzdots atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus 3498,57 *euro*, kas gūti, pārkāpjot likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" valsts amatpersonai noteiktos ierobežojumus un aizliegumus. Lēmums pamatots šādi.

[1.1] Pieteicēja 2020. gada 9. septembrī saukta pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.[30] panta par to, ka pārkāpa valsts amatpersonām noteiktos amatu savienošanas un ienākumu gūšanas ierobežojumus: no 2009. gada 23. septembra līdz 2020. gada 12. augustam savienoja /Amats A/ valsts amatpersonas amatu ar aizliegtu valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ un no 2010. gada 25. marta līdz 2020. gada 12. augustam savienoja /Amats B/ valsts amatpersonas amatu ar aizliegtu valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/. No aizliegtas amatu savienošanas pieteicēja guva ienākumus 23 323,81 *euro* pēc nodokļu nomaksas. Lēmumu par saukšanu pie administratīvās atbildības pieteicēja nepārsūdzēja, tas ir stājies spēkā 2020. gada 29. septembrī, uzlikto naudas sodu 180 *euro* pieteicēja samaksāja 2020. gada 14. septembrī.

[1.2] Ienākumi un mantiskie labumi, ko valsts amatpersona guvusi, pārkāpjot noteiktos amatu savienošanas ierobežojumus un aizliegumus, ir piekritīgi valstij kā atlīdzinājums par valsts pārvaldības kārtībai nodarīto kaitējumu. Tādējādi valsts amatpersonai ir pienākums atlīdzināt nodarīto kaitējumu, atmaksājot prettiesiski gūtos ienākumus vai mantiskos labumus. Tā kā pieteicēja labprātīgi neatlīdzināja valstij nodarītos zaudējumus, birojs uzsāka administratīvo lietu.

2020. gada 13. oktobra vēstulē pieteicēja informēta par pienākumu atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus un lūgts izteikt viedokli un argumentus par lietas apstākļiem.

[1.3] Pieteicējai bija jāatsakās ieņemt valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ vai, stājoties šajā amatā, par to septiņu dienu laikā jāpaziņo augstākai valsts amatpersonai, vai jāpārtrauc /Amats A/ un /Amats B/ valsts amatpersonas amatu pildīšana.

Savukārt būt par kapitāldaļu turētājiem (dalībniekiem) kapitālsabiedrībās valsts amatpersonām nav aizliegts.

Valsts amatpersonas amatu ir atļauts savienot tikai ar saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā vai ar saimniecisko darbību, kuras ietvaros tiek gūti ienākumi tikai no lauksaimniecības ražošanas, mežistrādes, zvejniecības, lauku tūrisma vai prakses ārsta profesionālās darbības un kas veikta saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli".

Likumdevēja griba ir pausta skaidri, birojam nav tiesību rīkoties tai pretēji vai normas papildināt. Nevienai valsts amatpersonai nav tiesību rīkoties pretēji tiesību normu prasībām. Atļauts ir tikai tas, kas ir noteikts ar tiesību normu.

[1.4] Valsts pārvaldes kārtībai radītā kaitējuma noteikšanā tiek ņemti vērā visi konkrētās lietas apstākļi, t. sk., valsts amatpersonas ieņemamais amats, izdarītā pārkāpuma raksturs, valsts amatpersonas vainas pakāpe; tiek objektīvi izvērtēts, vai pienākums atmaksāt ienākumus un mantiskos labumus ir samērīgs ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai, kā arī citi apstākļi.

Izvērtējot pieteicējas pienākumu atmaksāt ienākumus, kas gūti, pārkāpjot valsts amatpersonai noteiktos ierobežojumus un aizliegumus, ir ņemti vērā šādi apstākļi.

[1.4.1] Administratīvā pārkāpuma lietā pieteicējai ir piemērots naudas sods, kas liecina, ka viņas izdarītie pārkāpumi ir nodarījuši kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai un sabiedrības interesēm.

[1.4.2] Pieteicēja pārkāpumus izdarīja, pašai esot atbildīgai par /Iestāde A/ un /Iestāde B/ darbības tiesiskumu un jautājumu izlemšanu par citu valsts amatpersonu amatu savienošanas tiesiskumu. Tādējādi pieteicēja ar savu negatīvo piemēru ir veicinājusi citu personu negatīvo attieksmi pret normatīvā regulējuma prasībām.

[1.4.3] Kaitējumu valsts pārvaldei pieteicēja nodarīja ilgstoši.

[1.4.4] Valsts amatpersonas statuss pieteicējai noteikts jau 2005. gada 28. aprīlī, un no šī brīža viņai bija jāzina valsts amatpersonām noteiktie ierobežojumi un aizliegumi.

[1.4.5] 2019. gadā pieteicējas kopējie ienākumi bija 36 729,32 *euro*, 2020. gadā – 26 848,94 *euro*. Pieteicējai nav apgādājamo.

[1.4.6] Prettiesiski gūtie ienākumi radīja pamatu pieteicējai saņemt lielākas sociālās iemaksas, līdz ar to saņemt lielākas sociālās garantijas.

[1.4.7] Valstij nodarītos zaudējumus pieteicēja labprātīgi neatlīdzināja un pārkāpumu pārtrauca tikai pēc administratīvā pārkāpuma lietas uzsākšanas.

[1.4.8] Administratīvā pārkāpuma lietā atbildību pastiprinoši apstākļi nav konstatēti, konstatēts atbildību mīkstinošs apstāklis – pieteicēja vaļsirdīgi nožēloja izdarīto pārkāpumu un apņēmās turpmāk pārkāpumus nepieļaut.

[1.4.9] Sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ darbības veids ir lauksaimniecība.

[1.4.10] Savienojot valsts amatpersonas amatus ar valdes priekšsēdētāja amatu kapitālsabiedrībā un gūstot ienākumus no aizliegtas amatu savienošanas, pieteicēja neatradās interešu konflikta situācijā.

[1.5] Atsaucoties uz vienlīdzības principu un lūdzot piemērot zaudējumu atlīdzināšanas apmēru līdzīgu kā administratīvajā lietā Nr. A420239418 un Nr. A420194518, pieteicēja nekonkretizē kopējos elementus, un tas liedz situācijas objektīvi salīdzināt.

Līdz 2019. gadam īstenotā biroja prakse, nosakot atlīdzināmos valstij nodarītos zaudējumus 2–3 % apmērā no valsts amatpersonas kopējiem prettiesiski gūtajiem ienākumiem, nesasniedza mērķi, tāpēc tā tika mainīta, uzdodot zaudējumus atlīdzināt lielākā apmērā, ņemot vērā katrā konkrētajā lietā konstatētos individuālos apstākļus. Tiesu praksē šādi biroja lēmumi ir atzīti par tiesiskiem.

Birojs 2020. gada 22. decembrī ir pieņēmis vadlīnijas, kurās noteikti kritēriji, kas tiek ņemti vērā valstij nodarīto zaudējumu apmēra noteikšanā. Šīs vadlīnijas piemērotas arī šajā lietā.

[1.6] Nav pamata pieteicēju pilnībā atbrīvot no pienākuma atlīdzināt prettiesiski gūtos ienākumus, jo tas nebūtu samērīgi ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai. Savukārt pilnībā atbrīvojot pieteicēju no pienākuma atlīdzināt valstij prettiesiski gūtos ienākumus, tiktu atzīts pārkāpuma maznozīmīgums.

Ievērojot samērīguma principu un izdarot lietderības apsvērumus, nav samērīgi uzlikt pieteicējai pienākumu atlīdzināt visus prettiesiski gūtos ienākumus, jo labums, ko iegūtu sabiedrība, nebūtu samērīgs ar pieteicējas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumu. Konkrētajā gadījumā ir pamats pieteicēju daļēji atbrīvot no pienākuma atmaksāt valstij ienākumus, kas gūti, pārkāpjot likumā noteiktos valsts amatpersonas amatu savienošanas un ienākumu gūšanas ierobežojumus.

Ņemot vērā pieteicējas izdarītā pārkāpuma raksturu un mantisko stāvokli, samērīgi un lietderīgi ir valsts pārvaldes kārtībai nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru noteikt 15 % apmērā no prettiesiski iegūtajiem ienākumiem.

[2] Pieteikumā Administratīvajai rajona tiesai pieteicēja norāda šādus argumentus.

[2.1] Birojs bija tiesīgs pārkāpumu atzīt par maznozīmīgu un atbrīvot viņu no administratīvās atbildības, aprobežojoties ar mutvārdu aizrādījumu, kā tas ir izdarīts citās lietās. Taču pret pieteicēju pausta citāda attieksme.

[2.2] Pārkāpums radies pārpratuma un pieteicējas nepareizas tiesību normu izpratnes dēļ, jo viņa neapzinājās, ka, gūstot ienākumus no lauksaimniecības, pieļauj pārkāpumus. Šie ienākumi pieteicējai bija svarīgi un nozīmīgi, jo viņas apgādībā bija divi nepilngadīgi bērni, turklāt, proporcionāli pašvaldībā gūtajiem ienākumiem, šie ienākumi bija salīdzinoši mazi. Faktiski valstij zaudējumi nav radušies, nav grauts amatpersonas prestižs un pašvaldības tēls.

[2.3] Birojs neievēroja Lēmuma pieņemšanai noteikto termiņu, jo par pieteicējas pārkāpumu tam bija zināms 2019. gada beigās, 2020. gada 27. februārī uzsākta pārbaude, pie administratīvās atbildības pieteicēja saukta 2020. gada 9. septembrī, 2020. gada 7. oktobrī ierosināta administratīvā lieta un 2020. gada 13. oktobrī pieteicējai lūgts sniegt viedokli, ko viņa nekavējoties sniedza. No administratīvās lietas ierosināšanas brīža, kad pieteicēju aicināja sniegt paskaidrojumu, nekādi papildu pierādījumi lietā netika iesniegti un procesa virzītājs neveica nevienu procesuālu darbību. Birojam bija pienākums rīkoties jau 2020. gada novembrī, bet Lēmums pieņemts tikai 2021. gada 7. februārī. Nav saprotams, kādēļ bija nepieciešams tik ilgs laiks lietas izskatīšanai un kāda bija objektīva nepieciešamība birojam vākt papildu pierādījumus, lai noskaidrotu, vai pieteicēja ir radījusi zaudējumus vai nē. Neievērojot procesuālo kārtību, rodas pārliecība arī par Lēmuma satura prettiesiskumu.

Kavēšanās ar Lēmuma pieņemšanu, iespējams, saistāma ar nolūku noteikt lielāku atlīdzināmo zaudējumu summu. Lēmuma pieņemšanas termiņa pārkāpums ir būtisks procesuāls pārkāpums, jo ļāva birojam balstīties uz jaunajām vadlīnijām, neveicot citādu zaudējuma apmēra izvērtējumu. Rīkojoties tiesiski, birojs būtu pieņēmis pieteicējai labvēlīgāku lēmumu. Lēmums ir pamatots tikai ar iekšējo normatīvo aktu, kas privātpersonām nav saistošs. Tas, ka Lēmumā ir pieminēta arī ārējā normatīvā akta norma, nav pietiekami, lai atzītu, ka Lēmums ir ar to pamatots. Nav saprotams, kādi bijuši biroja lietderības apsvērumi, secinot, ka nav iespējams administratīvo lietu neierosināt, kādi bija apsvērumi lietas ilgajam procesam, kāds bija pamatojums un pierādījumi, izņemot iekšējo normatīvo aktu, un izpratne par pieņemtās summas apmēru.

Nav pamatots biroja pārmetums, ka pieteicēja neizrādīja interesi un neizmantoja tiesības iepazīties ar administratīvās lietas materiāliem. Visi lietas materiāli un apstākļi pieteicējai bija zināmi, nekas neliecināja par lietā iegūtiem papildu pierādījumiem. Tas, ka tiek pieņemts jauns iekšējais normatīvais akts, nav pamats iepazīties ar lietas materiāliem, jo lietas materiālos šis iekšējais normatīvais akts neatrodas. Birojam bija jāinformē un jānorāda pieteicējai par iespēju iepazīties ar šo jauno regulējumu, jo īpaši izlīguma noslēgšanas kontekstā.

[2.4] Ja uzraugošās institūcijas un birojs būtu kontrolējuši pieteicējas iesniegtās valsts amatpersonas deklarācijas, šāda situācija nebūtu radusies, jo pieteicēja deklarācijās norādīja, ka papildus valsts amatpersonas amatam pilda arī valdes priekšsēdētāja amata pienākumus sabiedrībā ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/. Lai arī šis apstāklis neattaisno izdarīto pārkāpumu, taču tas pieteicēju nostāda nevienlīdzīgā situācijā ar valsts iestādi. Pieteicēja cerēja uz saprātīgu biroja attieksmi.

[2.5] Lietā nav strīda, ka pieteicēja nekad nav nonākusi interešu konflikta situācijā un viņai nav iespēju tādā nokļūt. Līdz ar to pieteicēja nav grāvusi sabiedrības uzticēšanos valsts amatpersonas darbībai. Taču birojs to nevērtēja.

Tiesai ir pamats iesniegt pieteikumu Latvijas Republikas Satversmes tiesā, jo pastāv nevienlīdzīga attieksme pret valsts amatpersonām, kuras pilda valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību, kura nodarbojas ar lauksaimniecības produktu ražošanu, un kurām šāda amatu savienošana ir aizliegta, un valsts amatpersonām, kuras ir dalībnieki šādā komercsabiedrībā, fiziska persona, individuālais komersants, kooperatīvās sabiedrības valdes loceklis, kuri gūst labumu no lauksaimniecības produktu ražošanas un kuriem ir atļauta šāda amatu savienošana. Likumdevējs nav skaidri izteicies par amatu savienošanas gadījumiem, atstājot iespēju vērtēt likuma jēgu un būtību. Citos gadījumos birojs ir vērtējis zemnieku saimniecības un kooperatīvās sabiedrības atbilstību likuma jēgai un būtībai, bet sabiedrības ar ierobežotu atbildību gadījumā atbilstību likumam atsakās vērtēt, pat ja tā nodarbojas ar lauksaimniecības produktu ražošanu.

[2.6] Lēmuma sastāvdaļas nav norādītas Administratīvā procesa likuma 67. panta otrajā daļā paredzētajā secībā, kas raksturo biroja rīcību Lēmuma pieņemšanā.

Pats pieteicējas sodīšanas fakts neliecina, ka ir nodarīts kaitējums valsts pārvaldes kārtībai un sabiedrības interesēm. Nav runa par vairākiem pārkāpumiem, bet gan tikai par vienu pārkāpumu, par ko arī ir noformēts viens administratīvā pārkāpuma protokols. Termiņa ilgums nerada jaunu pārkāpumu. Lai arī lēmums administratīvā pārkāpuma lietā nav pārsūdzēts un ir spēkā, tas nenozīmē, ka tas ir pareizs un likumīgs. Pieteicēja šo lēmumu nepārsūdzēja, jo paļāvās uz biroja objektīvu rīcību, kas neattaisnojās. Taču arī spēkā esošs lēmums administratīvā pārkāpuma lietā pats par sevi nav pietiekams pierādījums zaudējumu atlīdzības pieprasījumam.

Birojs aizskar pieteicējas godu un cieņu, ceļ viņai neslavu un ietekmē emocionālo veselību, apgalvojot, ka pieteicēja ar savu negatīvo piemēru ir veicinājusi citu personu negatīvo attieksmi pret normatīvā regulējuma prasībām. Pieteicējas darbības amatu savienošanā nebija tīšas, bet gan radās izpratnes trūkuma dēļ, amati tika savienoti tiesiski.

Nav saprotams, kāpēc valsts amatpersona, kura deklarē savus amatus un ienākumus no lauksaimnieciskās ražošanas zemnieku saimniecībā vai kooperatīvajā sabiedrībā, nerada zaudējumus un negrauj amatpersonas statusu, bet pieteicēja, deklarējot ienākumu gūšanu no lauksaimniecības ražošanas sabiedrībā ar ierobežotu atbildību, rada negatīvu ietekmi.

Tā kā Lēmums pamatots ar tiem pašiem apstākļiem, kas norādīti administratīvā pārkāpuma lietas lēmumā, pieteicēja atkārtoti tiek sodīta par vienu

un to pašu. Administratīvā pārkāpuma lietā netika konstatēts pārkāpums laika periodā no 2005. gada 28. aprīļa, līdz ar to par šiem apstākļiem nevar pieņemt pieteicējai nelabvēlīgu lēmumu.

Lēmumā nepamatoti vērtēti pieteicējas ienākumi 2019. un 2020. gadā, lai gan nozīme var būt tikai pieteicējas nodarītajiem zaudējumiem.

Birojs nekorekti norāda, ka pieteicējai nav apgādājamie, jo bērnu pilngadība automātiski nenozīmē, ka viņiem nav jāsniedz atbalsts. Taču šie fakti neattiecas uz Lēmumu, jo laikā, kad pieteicēja pildīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību valdes priekšsēdētāja amatu, viņas apgādībā bija divi nepilngadīgi bērni.

Nav pierādīts biroja apgalvojums, ka no pieteicējas prettiesiski gūtajiem ienākumiem ilgstoši veiktās iemaksas sociālajā budžetā ir radījušas pamatu viņai saņemt lielākas sociālās garantijas. Līdz ar to šāds, uz aprēķiniem nebalstīts, apgalvojums nevar ietekmēt atlīdzināmo zaudējumu apmēru.

Pieteicēja labprātīgi pameta valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību. Administratīvā pārkāpuma lietā netika konstatēts neviens atbildību pastiprinošs apstāklis. Tādēļ biroja apgalvojums, ka pieteicēja nav atlīdzinājusi zaudējumus, ir pazemojošs un rada nepareizu priekšstatu. Pieteicēja bija sapratusi, ka par zaudējumu atlīdzināšanu notiks pārrunas, kā rezultātā tiks panākts kompromiss. Pieteicēja sniedza rakstveida viedokli, bet birojs viņas piedāvājumu noraidīja un ierosināja administratīvo lietu, kurā izlēma jautājumu par atlīdzināmā zaudējuma apmēru. Līdz ar to nav saprotams, kādus zaudējumus pieteicēja varēja atlīdzināt pirms Lēmuma pieņemšanas, ja nebija zināms to apmērs un zaudējumu nodarīšanu pieteicēja neatzina.

Birojs objektīvi norāda, ka administratīvā pārkāpuma lietā nav konstatēti atbildību pastiprinošie apstākļi, taču atbildību mīkstinošie apstākļi norādīti nepilnīgi, jo pieteicēja sadarbojās ar biroju, nekad nebija atradusies interešu konflikta situācijā, samaksāja administratīvā pārkāpuma lietā piemēroto administratīvo sodu, lietā nav cietušo, pieteicējai pret valsti nav nekādu zaudējumu apmaksas pienākumu. Tā kā pieteicēja nekad nav atradusies interešu konfliktā, nav konstatējami zaudējumi, ko no viņas piedzīt. Pieteicējai uzliktais pienākums atmaksāt ienākumus un mantiskos labumus nav samērīgs ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai, jo šāds kaitējums lietā nav konstatēts.

[2.7] Pieteicēja norādīja birojam par savam gadījumam līdzīgām administratīvajām lietām, kurās atlīdzināmie zaudējumi noteikti 2–3 % apmērā. Taču birojs nepamatoti pieteicējas gadījumu salīdzināja ar lietu, kurā bija konstatēts interešu konflikts un piemērots cits tiesiskais regulējums. Norāde, ka biroja prakse zaudējumu atlīdzināšanas apmēra paaugstināšanai mainījās 2019. gadā, neatbilst patiesībai, jo vadlīnijas ir pieņemtas 2020. gada 22. decembrī. Jebkurā gadījumā nav pieļaujams privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu balstīt tikai uz iekšējo normatīvo aktu.

Lēmums ir tendenciozs, neobjektīvs un vērsts uz lielākas naudas summas piedziņu valsts labā. Biroja attieksme pret pieteicēju ir negatīva.

[2.8] Lēmuma pamatošana tikai ar faktu, ka pieteicēja ir administratīvi sodīta, ir pretrunā tiesību būtībai un prasībai izvērtēt un pamatot personai nelabvēlīgu administratīvo aktu. Lēmuma motīvi ir vispārīgi un deklaratīvi, neanalizējot konkrētos apstākļus. Biroja praksē ir gadījumi, kad pārkāpumi tiek atzīti par maznozīmīgiem un personas tiek atbrīvotas no pienākuma samaksāt zaudējumus valsts labā.

Nav saprotami biroja izdarītie lietderības apsvērumi un pamats noteikt zaudējumus tieši 15 % apmērā no pieteicējas prettiesiski gūtajiem ienākumiem. Nav ievērots vienlīdzības princips.

[2.9] Pieteicēja nesavienoja divus, bet gan vienu amatu – valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību ar /Amats A/ valsts amatpersonas amatu un /Amats B/ valsts amatpersonas amatu. Šādu amatu savienošanu nevar uzskatīt par atbildību pastiprinošu apstāklis, jo nav nozīmes tam, vai pieteicēja bija vienā vai vairākos valsts amatpersonas amatos. /Amats A/ un /Amats B/ valsts amatpersonas amatu savienošana bija leģitīma, un šāda darbība nedrīkst radīt pieteicējai negatīvas sekas. Pastiprinošs apstāklis būtu gadījumā, ja pieteicēja savienotu vairākus aizliegtos amatus ar valsts amatpersonas amatu.

[3] Rakstveida paskaidrojumos birojs pieteikumu neatzīst, balstoties uz Lēmumā minēto. Papildus norāda šādus argumentus.

[3.1] Lēmuma pieņemšanā nav pārkāpta procesuālā kārtība. Lēmums pieņemts trīs mēnešu laikā pēc pieteicējas viedokļa saņemšanas.

Tā kā lieta ierosināta pēc iestādes iniciatīvas, birojam pēc nepieciešamo faktu konstatēšanas un administratīvā procesa dalībnieku uzklausīšanas nekavējoties bija jāizvērtē lietas apstākļi un jāizdod brīvais administratīvais akts. Termiņš "nekavējoties" nozīmē – pēc tam, kad iestāde ir noskaidrojusi visu lēmuma pieņemšanai nepieciešamo, nevilcinoties ar lēmuma pieņemšanu pat tad, ja vēl nav iestājies maksimālais administratīvā akta izdošanas termiņš. Birojam bija nepieciešams laiks konstatēt lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā arī pārbaudīt tiesību normu satura atbilstību konkrētās lietas apstākļiem. Birojam bija jāizdara lietderības apsvērumi, lai samērotu sabiedrības un indivīda intereses. Līdz ar to birojs nevarēja Lēmumu pieņemt nekavējoties pēc pieteicējas viedokļa saņemšanas. Tas, ka Lēmums pieņemts 2021. gada 17. februārī, nevarēja radīt pieteicējai paļāvību, ka negatīva satura administratīvais akts netiks pieņemts vispār. Pieteicēja arī nevērsās birojā ar iniciatīvu pasteidzināt Lēmuma izdošanu un neinteresējās par uzsāktās lietas virzību.

Lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā un administratīvajā lietā veica dažādas biroja amatpersonas.

[3.2] Lēmums ir pieņemts uz ārējā normatīvā akta – likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 30. panta $2.^1$, trešās un ceturtās daļas –, nevis uz iekšējā normatīvā akta pamata. Vadlīnijas ir izdotas, lai nodrošinātu vienveidīgu praksi valstij nodarīto zaudējumu apmēra noteikšanā. Pieteicēja bija informēta par tiesībām iepazīties ar administratīvo lietu un izteikt viedokli jebkurā procesa stadijā. Tā kā ar šādu lūgumu viņa birojā nevērsās, nav pamatots apgalvojums, ka pieteicējas rīcībā nav vadlīniju un viņa nevar izteikt par tām savu viedokli.

[3.3] Par administratīvā līguma slēgšanu un tā nosacījumiem pusēm ir jāvienojas, kas konkrētajā situācijā nenotika. Birojam nav jāakceptē pieteicējas vienpusēji izteiktais piedāvājums par administratīvā līguma slēgšanas nosacījumiem. Birojs izvērtēja pieteicējas viedokli pilnībā atbrīvot viņu no jebkādu maksājumu veikšanas valsts labā vai arī noslēgt administratīvo līgumu par valstij nodarīto zaudējumu 500 *euro*, kas atbilst 2,14 % no pieteicējas prettiesiski gūtajiem ienākumiem, atlīdzināšanu desmit dienu laikā. Birojs secināja, ka šāds piedāvājums neatbilst pieteicējas pārkāpuma rezultātā valsts pārvaldes kārtībai nodarītajam kaitējumam, jo ir izdarīti vairāki pārkāpumi, tie bija ilgstoši un izdarīti apstākļos, kad pieteicēja pati bija atbildīgā amatpersona par iestāžu darba tiesiskumu un atbildīgā amatpersona, kura izlemj jautājumus par amatu savienošanu pašvaldības struktūrvienībās.

Uzreiz pēc administratīvās lietas uzsākšanas birojs pieteicējai uz deklarētās dzīvesvietas adresi nosūtīja vēstuli, kurā informēja, ka noraida viņas piedāvājumu par administratīvā līguma noslēgšanu, vienlaikus informējot par šāda lēmuma pieņemšanas apstākļiem. Līdz ar to nevar apgalvot, ka birojs formāli atteicās no administratīvā līguma slēgšanas.

Motīvu daļa

[4] Lietā ir strīds par to, vai birojam bija pamats uzdot pieteicējai atlīdzināt valstij nodarītos zaudējumus, kas gūti, pārkāpjot likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" valsts amatpersonai noteiktos ierobežojumus un aizliegumus, kā arī par to, kādā apmērā zaudējumi atlīdzināmi.

[5] Atbilstoši likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6. panta pirmajai daļai valsts amatpersonai ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar citu amatu vai saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā, vai reģistrējoties Valsts ieņēmumu dienestā kā

saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šajā likumā vai citā normatīvajā aktā nav paredzēti valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi. Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 9. panta pirmā daļa paredz, ka valsts amatpersonai ir atļauts vienlaikus saņemt atalgojumu par valsts amatpersonas amata pienākumu pildīšanu un atalgojumu par tāda amata pienākumu izpildi, kas tai nav aizliegts ar šo likumu vai citiem likumiem, kā arī gūt ienākumus no komercdarbības vai citiem ienākumu avotiem, kas tai nav aizliegti ar šo likumu vai citiem likumiem.

Tiesa konstatē un lietā nav strīda par to, ka pieteicēja no 2009. gada 23. septembra līdz 2020. gada 12. augustam ir savienojusi /Amats A/ valsts amatpersonas amatu, bet no 2010. gada 25. marta līdz 2020. gada 12. augustam – arī /Amats B/ valsts amatpersonas amatu ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ valdes priekšsēdētāja amatu. Tā kā likums "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" neparedz šādus valsts amatpersonas amatus savienot ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību valdes priekšsēdētāja amatu, tiesa secina, ka amatu savienošana nebija pieļaujama. Un saistībā ar šo secinājumu nav nozīmes, vai pieteicēja par šo pārkāpumu pamatoti vai nepamatoti ir saņēmusi sodu administratīvā pārkāpuma lietā.

Administratīvā pārkāpuma lietā veiktam apstākļu novērtējumam nav prejudiciālas nozīmes šajā lietā, kā arī tas neaptver šajā lietā pārbaudāmos apstākļus (*Senāta Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 11. septembra lēmuma lietā Nr. SKA-584/2014 12. punkts*). Līdz ar to šajā lietā birojam nav iemesla Lēmumu pamatot ar administratīvā pārkāpuma lietā konstatētiem un pierādītiem faktiem, pieteicējai nav jāpierāda, kāpēc administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtais lēmums nav tiesisks, savukārt tiesai šie abu pušu argumenti nav saistoši un nav jāanalizē.

Ja amatu savienošanā ir pieļauti pārkāpumi, birojam kā iestādei, kura kontrolē likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" pareizu izpildi, atbilstoši tā 30. panta pirmajai daļai bija pamats saukt pieteicēju pie atbildības un uzlikt pienākumu atlīdzināt nodarītos zaudējumus.

[6] Likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 30. panta otrā daļa noteic, ka ienākumi un mantiskie labumi, kas gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, vai proporcionāls to pieaugums ir piekritīgi valstij, prezumējot, ka, pārkāpjot valsts noteiktos ierobežojumus un prettiesiski gūstot ienākumus vai mantiskos labumus, valsts amatpersona ir nodarījusi tādu kaitējumu valsts pārvaldības kārtībai, kas ir novērtējams mantiskā izteiksmē un ir proporcionāls aizliegtā veidā gūtu ienākumu, mantisko labumu un īpašuma vai mantas pieauguma vērtībai.

Tādējādi no tiesiskā regulējuma izriet, ka ienākumu gūšana, pārkāpjot valsts noteiktos ierobežojumus, pati par sevi rada zaudējumus valsts pārvaldes kārtībai un birojam nav pienākuma to vēl kā īpaši pierādīt. Tiesību norma skaidri noteic, ka kaitējums ir novērtējams mantiskā izteiksmē proporcionāli prettiesiski gūto ienākumu vērtībai. Konkrētajā gadījumā lietā nav strīda, ka no amatu savienošanas pieteicēja ir guvusi ienākumus 23 323,81 *euro*.

Taču tiesa konstatē, ka birojs nav uzlicis pieteicējai pienākumu atlīdzināt valstij zaudējumus apmērā, kādu paredz normatīvais regulējums, bet gan piemērojis likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 30. panta $2.^1$ daļas otro teikumu un atlīdzināmos zaudējumus noteicis 15 % apmērā. Šī tiesību norma paredz valsts amatpersonu pilnībā vai daļēji atbrīvot no to ienākumu un mantisko labumu atmaksas, kuri gūti, pārkāpjot šajā likumā noteiktos ierobežojumus, ja pienākums atmaksāt ienākumus un mantiskos labumus nav samērīgs ar administratīvā pārkāpuma rezultātā radīto kaitējumu valsts pārvaldes kārtībai. Tas nozīmē, ka birojam, piemērojot šo normu, bija jārīkojas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 65. pantam. Proti, savā rīcības brīvībā, pirmkārt, jāizšķiras, vai administratīvo aktu vispār izdot, un, otrkārt, ja izdot, kādā apmērā noteikt atlīdzināmo zaudējumu apmēru. Tātad – sākotnēji birojam bija jāapsver administratīvā akta izdošanas nepieciešamība un pēc tam jau, izšķiroties par tā izdošanu, – jāizdara lietderības apsvērumi, kas pamato administratīvā akta konkrētu saturu jeb atlīdzināmo zaudējumu apmēru.

Likumdevējs ir piešķīris iestādei tiesības veikt lietderības apsvērumus ar mērķi radīt individuālus lēmumus, par kuriem pārvalde pati uzņemas atbildību. Individuālajam lēmumam būtu jānodrošina vispareizākais lēmums atsevišķā gadījumā. Tiesības veikt lietderības apsvērumus ļauj iestādei ņemt vērā atsevišķa gadījuma konkrētos apstākļus un atbilstoši likuma mērķim rast lietas apstākļiem atbilstošāko risinājumu (*Paine F.J. Grām.: Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības. Vācijas Administratīvā procesa likums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 59.–60. lpp.*).

No Lēmuma satura izriet, ka birojs, pirms izdarīt izvēli par administratīvā akta izdošanu, nevis lietas izbeigšanu, bija konstatējis, ka pieteicēja valsts amatpersonas amatu ir savienojusi ar neatļautu valdes priekšsēdētāja amatu sabiedrībā ar ierobežotu atbildību, kuras darbības veids ir lauksaimniecība – graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana. Tāpat birojs konstatēja, ka pieteicējai kā valsts amatpersonai ir atļauts savienot amatu ar saimniecisko darbību, kurā tiek gūti ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas, tikai individuālās komersanta statusā vai kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli". Tātad birojs faktiski secināja, ka pieteicējas pieļautā amatu savienošanas pārkāpuma būtība ir nepareizi izvēlēta saimnieciskās darbības forma, nevis ienākumu gūšanas avots. Tiesa piekrīt Lēmumā ietvertajam secinājumam, ka birojs nevar papildināt tiesību normu ar likumdevēja uzskatītajiem veidiem, kādos valsts amatpersonām ir atļauts gūt ienākumus no lauksaimnieciskās ražošanas. Taču tiesa nepiekrīt, ka birojs, izmantojot tam piešķirto rīcības brīvību, nevar panākt, ka konkrētajā gadījumā likumdevēja griba tiek saprātīgi un pareizi izpildīta.

Rīcības brīvības izmantošana nav likuma interpretācija. Tā ir lēmuma pieņemšana konkrētā gadījumā. Šeit "likuma griba" ar nodomu nav izteikta, jo likumdevējs apzinājās, ka nav spējis aptvert visu iespējamo situāciju daudzveidību un to ietvert vispārīgā adekvātā formulā. Tādēļ likumdevējs tiesības un pienākumu sameklēt konkrētajam gadījumam vispiemērotāko risinājumu apzināti uzticējis ierēdnim un pārsūdzības gadījumā – tiesnesim (*Briede J., Levits E. 65. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 629.–630. lpp.*).

Tā kā vispārīgi sabiedrība ar ierobežotu atbildību nav tā saimnieciskās darbības forma, kuru komersanti izvēlas, lai nodarbotos ar lauksaimniecības ražošanu, ir tikai likumsakarīgi, ka amatu sabiedrības ar ierobežotu atbildību valdē likumdevējs nav paredzējis kā savienojamu ar valsts amatpersonas amatu. Taču pēc būtības likumdevēja mērķis nav bijis aizliegt valsts amatpersonām gūt ienākumus no lauksaimnieciskās ražošanas. Tā kā konkrētajā gadījumā birojs konstatēja, ka pieteicēja ienākumus ir guvusi tikai no lauksaimnieciskās ražošanas, tiesas ieskatā savu rīcības brīvību, izšķiroties par administratīvā akta izdošanu, birojs neizmantoja pareizi.

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka ar Lēmumu pieteicējai radītās tiesiskās sekas pēc būtības nav pareizas, līdz ar to šāds administratīvais akts nevar būt tiesisks.

[7] Papildus tam, lai arī tas neietekmē lietas iznākumu, tiesa konstatē, ka birojs ir pieļāvis kļūdas arī zaudējumu apmēra noteikšanā.

Uzliekot pienākumu pieteicējai atlīdzināt zaudējumus tieši 15 % apmērā no gūtajiem ienākumiem, birojs pamatojas, pirmkārt, ka līdzšinējā prakse, nosakot atlīdzināmos zaudējumus 2–3 % apmērā, nesasniedz mērķi, ar kādu šos zaudējumus paredzēts atlīdzināt. Tiesas ieskatā šāds apgalvojums bez konkrētu gadījumu analīzes un vērtējuma saistībā ar pieteicējas gadījumu ir pārāk deklaratīvs un vispārīgs, lai to varētu izmantot par argumentu.

Otrkārt, atsauce uz diviem pirmās instances spriedumiem, kuri nav tikuši pārsūdzēti un kuros turklāt ir noteikti zaudējumi dažādā procentuālā izteiksmē (vienā – 12 %, otrā – 15 %) nav uzskatāma par iestādes labu praksi, jo pirmās instances tiesas nolēmumi neveido judikatūru. Turklāt šajās lietās no izskatāmās lietas ir būtiski atšķirīgi faktiskie apstākļi – abās lietās personas ieņēma aizliegtus amatus citās pašvaldību institūcijās un neatzina pieļautos pārkāpumus līdz brīdim, kad stājās spēkā pēdējās instances tiesas spriedumi administratīvā pārkāpuma lietās.

Visbeidzot, pamatojot Lēmumu ar biroja 2020. gada 22. decembra iekšējo normatīvo aktu, birojs ir pārkāpis Administratīvā procesa likuma 67. panta sestajā daļā noteikto aizliegumu iestādei pamatot administratīvo aktu ar iekšējo normatīvo aktu. Šādai norādei var būt tikai informatīvs raksturs, taču tā nevar kalpot kā lietderības apsvērumu pamats.

Tādējādi tiesa secina, ka, izšķiroties arī par brīvā administratīvā akta izdošanu, birojs lietderības apsvērumu izdarīšanā ir pieļāvis vairākas kļūdas.

[8] Lai arī sava viedokļa pareizības apliecināšanai abas puses ir izvirzījušas vēl virkni argumentu, tiesa tos neanalizē, jo sprieduma rezultātu tie nemaina.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļā apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 "Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. punkts noteic, ka valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas nolēmuma stāšanās spēkā no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tā kā pieteikums ir pilnībā apmierināms, birojam no sava budžeta līdzekļiem jāatlīdzina pieteicējai samaksātā valsts nodeva (*lietas 41. lapa*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 246.–251. pantu, 253. panta pirmo daļu, 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā apmierināt /pers. A/ pieteikumu.

Atcelt ar tā pieņemšanas brīdi Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka 2021. gada 17. februāra lēmumu Nr. 1/872.

Piespriest no Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja par labu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) valsts nodevu 30 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese L. Apšeniece